
SMJERNICE ZA RAZVOJ JAVNIH POLITIKA – DRUŠTVENO PODUZETNIŠTVO I OBRAZOVNI SUSTAV

Projekt “Dijalogom do Hrvatske
mreže za društveno poduzetništvo”

Institut za razvoj i međunarodne
odnose – IRMO

Zagreb, veljača 2022.

IRMO

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

SADRŽAJ

UVOD.....	3
1. VAŽNOST OBRAZOVNOG SUSTAVA ZA DRUŠTVENO PODUZETNIŠTVA....	5
2. SMJERNICE ZA RAZVOJ POLITIKA OBRAZOVANJA ZA DRUŠTVENU KORIST ODNOSNO DRUŠTVENO PODUZETNIŠTVO	8
LITERATURA.....	10

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

UVOD

Ovaj je dokument sastavni dio istraživanja koje se provodi u okviru projekta „Dijalogom do Hrvatske mreže za društveno poduzetništvo“, a kojem je cilj jačati kapacitete organizacija civilnog društva (OCD) uz potporu akademske zajednice, kako bi se uspostavio učinkoviti dijalog svih dionika za društveni razvoj RH. Posebni ciljevi projekta su dvojaki:

- a) Jačanje partnerstva OCD-a, društvenih poduzetnika i uključivanje novih članica u Hrvatsku mrežu za društveno poduzetništvo (DP) te provedba strukturiranog dijaloga svih dionika i donositelja odluka kako bi došlo do stvaranja poticajnog okruženja za razvoj društvenog poduzetništva;
- b) Provedba ispitivanja i znanstvena istraživanja u području DP, izrada smjernica za razvoj javnih politika utemeljenih na dokazima, analiza društveni utjecaj predloženih intervencija kako bi se, na temelju znanosti, ponudila rješenja za razvoj DP u demokratskom dijalogu svih dionika.

Projekt se provodi participativno, a za sljedeće ciljne skupine: organizacije civilnog društva (50), socijalni partneri (30 poduzetnika i 4 sindikata), HZZ (10), Centri za socijalnu skrb (10), JRLS (20) i znanstvene organizacije (5).

Dokument „Smjernice za razvoj javnih politika – društveno poduzetništvo i obrazovni sustav“ jedan je od osam dokumenata koji nude smjernice za javne politike, a koji su izrađeni u okviru projekta. Ostale smjernice tiču se sljedećih tema:

1. zakonodavni okvir i društveno poduzetništvo,
2. društveno poduzetništvo, ranjive skupine i socijalne usluge,
3. društveno poduzetništvo u poljoprivredi,
4. komunikacijski kanali društvenog poduzetništva i nositelja javnih politika te instituti potpore,
5. društveno poduzetništvo i mladi,
6. porezna politika i društveno poduzetništvo,
7. državna imovina u funkciji društvenog poduzetništva.

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

Dokument najprije donosi kratak pregled važnosti obrazovnog sustava za društveno poduzetništvo, a zatim predlaže smjernice za razvoj javnih politika u tom području. Preporuke za smjernice temelje se na prethodnim istraživanjima provedenim u okviru projekta odnosno pripremljenom znanstvenom radu „Impact of Service Learning on Social Entrepreneurship and Youth Employment In Croatia“ koji je također izrađen u okviru projekta.

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

1. VAŽNOST OBRAZOVNOG SUSTAVA ZA DRUŠTVENO PODUZETNIŠTVO

Obrazovanje može i trebalo bi imati značajan gospodarski i društveni utjecaj na svoje zajednice. Učinkoviti obrazovni sustav povezuje kurikulum sa stvarnim društvenim problemima kako bi bio bliže zajednici i potencijalno utjecao na njihovo rješavanje. Obrazovanje za društveno poduzetništvo u tom smislu može početi od najmanjih nogu, no u Hrvatskoj se provodi sporadično i to isključivo na sveučilišnoj razini. Takvo obrazovanje, koje uistinu obrazuje za tržište rada podrazumijeva uvođenje novih vještina svojih studenata, jer to njih čini konkurentnijima na tržištu rada koji se stalno mijenja, a utječe i na rješavanje društvenih problema. Nezaposlenost mladih problem je na razini cijele Europe, a Hrvatska je među zemljama koje u tom prednjače. Stopa nezaposlenosti mladih ovdje čini 27% (ili 33.090 osoba) ukupne registrirane nezaposlenosti (123.445) (*Statistika tržišta rada*). Posebno ranjiva tzv. NEET populacija (ni u zapošljavanju ni u obrazovanju i osposobljavanju), stopa nezaposlenosti te populacije u Hrvatskoj je od 2011. dosljedno iznad prosjeka EU-a (*NEET rates*). Pored toga, Kovačić i Gvozdanić (2017) navode da postoji opći problem nebrige društva i politike o mladima u Hrvatskoj.

Brojna istraživanja ističu važnost društveno-korisnog učenja za napredak zajednice, ali i za razvoj (društvenog) poduzetništva. Tako, primjerice Polk-Lepson Research Group u svom istraživanju otkriva kako diplomanti nisu dovoljno pripremljeni za ulazak na tržište rada, jer u okviru sveučilišnih programa nisu stekli odgovarajuće vještine pa je stoga niska i njihova zapošljivost. Često se zbog toga u obrazovne programe uključuje rad sa stvarnim poduzećima pri čemu se ostvaruje dvostruka korist: s jedne strane se studentima omogućuje stjecanje vještina stvarno potrebnih na tržištu rada, a s druge se poslodavcima potencijalno omogućuje pribavljanje one radne snage koja odgovara njihovim potrebama. Istovremeno, takva buduća radna snaga pripremljenija je za rješavanje društvenih problema, a što potencijalno dovodi do uređenije zajednice, gospodarskog i društvenog rasta. Metodiku obrazovanja, stoga treba temeljiti na iskustvenom učenju.

Globalna slika pokazuje porast uvođenja kolegija društvenog poduzetništva u sveučilišne programe (Borzaga et al., 2020), iako je još uvijek relativno mali broj ponuđenih tečajeva posvećenih društveno-korisnom uslužnom učenju. U Hrvatskoj, društveno-korisno učenje još uvijek nije dovoljno prisutno u akademskim kurikulumima: do danas su u sveučilišnim programima prisutna 3 kolegija posvećena društveno-korisnom učenju, odnosno njih 25 koji su iz raznih drugih područja, ali primjenjuju načela društveno-korisnog učenja. Kao izborni

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

predmet, izvodi se na na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (kolegij: Društveno-korisno učenje), u sklopu diplomskog studija Informacijskih i komunikacijskih znanosti, na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Splitu (kolegij: Stručna praksa – društveno-korisno učenje) i na Studijskom centru socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu (Društveno-korisno učenje i socijalne intervencije). Na nekim drugim fakultetima, društveno-korisno učenje uvedeno je u druge kolegije kao pedagoški alat za promicanje razvoja zajednice. Pri tom, fakulteti blisko surađuju s drugim obrazovnim institucijama, udrugama i organizacijama civilnog društva, no neka iskustva implementacije ovakvog vida obrazovanja upućuju na izazove u samoj implementaciji (npr. integracija sadržaja kolegija i aktivnosti zajednice te nedostatak sveučilišne potpore) (Zloković i Polić, 2013). Unatoč interesu kako studenata tako i predavača za temu društveno-korisnog učenja, ta tema još uvijek nije dovoljno promovirana niti je uspjela zadobiti veću pozornost niti u društvu, a niti od strane donositelja odluka. Nacionalna razvojna strategija RH do 2030. (NRS) godine ističe značaj obrazovanja. Iako izrijeком ne spominje društveno-korisno učenje, u središte četiri razvojna smjera stavlja ulaganje u ljude, a kao jedan od strateških ciljeva stavlja „obrazovane i zaposlene ljude. NRS pravilno detektira da stanje na tržištu ukazuje kako vještine radne snage nisu dovoljno usklađene s potrebama gospodarstva te da postoji prostor za poboljšanje kvalitete ljudskog kapitala kroz proces obrazovanja. U tom smislu naglašava potrebu poticanja cjeloživotnog obrazovanja i stjecanje ključnih kompetencija za poduzetništvo što bi omogućilo lakšu prilagodbu stalnim promjenama na tržištu rada, a uslijed globalizacije, kriza, migracija te utjecaja digitalizacije.

U tom smislu, NRS predviđa:

- povezivanje strukovnih škola s gospodarstvom i tržištem rada;
- uvođenje programa za stjecanje dodatnih interdisciplinarnih kompetencija tijekom studija koje su u skladu s potrebama na tržištu;
- suradnju sektora obrazovanja s dionicima na tržištu rada, institucijama i socijalnim partnerima;
- podršku srednjoškolskom i visokoškolskom obrazovanju za radna mjesta u digitalnom društvu.

Takav pristup u skladu je s načelima društveno-korisnog učenja, a što NRS detektira kao „ulaganje u ljude, na učenje kroz život i za život“ (Hrvatski sabor, 2021).

Ključne vještine ili znanja koja nedostaju zaposlenicima u društvenom poduzetništvu, prema istraživanjima provedenim u okviru ovog projekta, uglavnom se odnose na upravljanje financijama i ljudskim potencijalima. To odgovara ranoj razvojnoj fazi društvenog

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

poduzetništva u Hrvatskoj u kojoj još uvijek nedostaju ključne poslovne vještine unutar sektora (Vidović, 2019). U tom smislu, društveno-korisno učenje može biti korisno za razvoj kreativnih vještina i inovacija, ali još uvijek nije dovoljno za ovladavanje ključnim poslovnim vještinama. Isto upućuje na nužne promjene u hrvatskom obrazovnom sustavu koje bi mogle riješiti neusklađenost obrazovnih programa s tržištem rada i povećanu potrebu za praksom, a što su primijetila i ranija istraživanja (Obadić, 2017).

Kao najveći problemi vezani za društveno-korisno učenje, smatraju se nedovoljno utemeljen sustav odnosno nezainteresiranost za podučavanje temeljeno na načelima društvene koristi; nedovoljna vidljivost društveno-korisnog učenja; te nedovoljna briga ključnih institucija (Ministarstvo znanosti i obrazovanja) za društveno-korisno učenje.

Temeljem navedenoga, u sljedećem poglavlju predložene su smjernice za razvoj politika u području obrazovanja za društvenu korist odnosno društveno poduzetništvo.

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

2. SMJERNICE ZA RAZVOJ POLITIKA OBRAZOVANJA ZA DRUŠTVENU KORIST ODNOSNO DRUŠTVENO PODUZETNIŠTVO

Smjernice za razvoj politika obrazovanja za društvenu korist tiču se sljedećih tema:

- nužnost veće vidljivosti i promicanja društveno-korisnog učenja;
- poticanje obrazovne zajednice u društvenom angažmanu;
- reforma hrvatskog obrazovnog sustava.

Nužnost veće vidljivosti i promicanja društveno-korisnog učenja

Obzirom na visoku razinu nepoznavanja koncepta društveno-korisnog učenja u javnosti, potrebna je njegova snažnija promocija i vidljivost. To može pomoći u promjeni vrijednosti hrvatskog društva prema solidarnijem, tolerantnijem i uključivom u društvu, koje je okrenuto rješavanju problema zajednice. Snažnijom integracijom načela društveno-korisnog učenja i konkretnih obrazovnih programa u (visoko)obrazovni sustav u Hrvatskoj može ponuditi potrebna znanja i vještine za lakšu integraciju mladih na tržište rada, čime se stječe izravna društvena korist u rješavanju nezaposlenosti mladih. Pored toga, zbog povećanja znanja i vještina te razvoja kreativnosti koje se takvim obrazovanjem stječe, potencijalno se povećava i inovativni kapital društva. Politika obrazovanja, u tom smislu, ima značajnu moć utjecaja, ali nije i jedina. Isto je potrebno poticati i kroz politike razvoja poduzetništva, kulturnu politiku, politike borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti, politike za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom i sve one koje imaju utjecaj na rješavanje širokog raspona društvenih izazova. Stoga se preporuča integrirani pristup javnih politika prema promicanju društveno-korisnog učenja.

Poticanje obrazovne zajednice u društvenom angažmanu

Sveučilišta su, između ostalog, imaju i tzv. „treću misiju“, a ona predstavlja gospodarsku i društvenu ulogu sveučilišta i njihov doprinos zajednicama i područjima. Poticanje izravnih veza između obrazovnih ustanova i društvenih zajednica izravno pridonose trećoj misiji sveučilišta. Sveučilišta, kao generatori znanja potencijalno nalaze rješenja za društvene probleme, no od njih ne smiju biti odvojeni. Stoga izravan kontakt s društvenim izazovima zajednica potencijalno angažira sveučilišta da kroz obrazovne programe, zajedno sa studentima traže rješenja za iste. To s jedne strane studentima, ali i sveučilištima daje posebnu svrhu i ulogu u društvu,

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

istovremeno razvijajući posebne vještine i kompetencije budućih diplomanata, a s druge strane potencijalno i rješava probleme zajednice. Takav pristup sveučilišta mogu njegovati samostalno, u okviru vlastitih internih planova rada i razvoja, no uspjeh se može multiplicirati poticajima kroz nacionalnu obrazovnu politiku. Isti bi trebali biti i dijelom cjelovite obrazovne reforme.

Reforma hrvatskog obrazovnog sustava

Potreba za usklađivanjem sadržaja i metoda u obrazovnim programima s tržištem rada već je više puta bila naglašena kako u ovom, tako i u drugim istraživanjima. Pored toga, rješavanje društvenih problema zahtijeva interdisciplinarni pristup u obrazovanju jer on, s jedne strane, studentima pruža nova znanja i vještine te potencijalno rezultira inovativnim rješenjima, a s druge utječe na općedruštveni razvoj. Unatoč sporadičnim i hvalevrijednim primjerima dobre prakse, bez opće reforme hrvatskog obrazovnog sustava teško je učiniti značajne pomake u tom smjeru. I ovdje se predlaže integrirani pristup reformi, koji će uključiti i znanstvenu politiku, ali i sve druge sektorske politike čiji je napredak u izravnoj vezi s uspjehom obrazovanja. Nacionalna razvojna strategija RH do 2030. godine pravilno detektira tu potrebu, no nužno je istu i provesti.

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

LITERATURA

1. Borzaga, C.; Galera, G.; Franchini, B.; Chiomento, S.; Nogales, R.; Carini, C. (2020). *Social enterprises and their ecosystems in Europe: Comparative synthesis report*. Publications Office of the European Union, Luxembourg
2. Hrvatski sabor (2021). Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine. NN13/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html
3. Kovačić, A. i Gvozdanović, A. (2017). *Poznavanje generacijskih problema i potreba kao temelj kvalitetne politike za mlade u Hrvatskoj*. U: Ilišin, V., Spajić Vrkaš, V., ur.: *Generacija osujećenih: mladi u Hrvatskoj na početku 21. stoljeća*. Institut za društvena istraživanja, Zagreb, Croatia
4. Obadić, A. (2017). *Nezaposlenost mladih i usklađenost obrazovnog sustava s potrebama tržišta rada*. *Ekonomski misao i praksa* 1 (1), 129–150
5. Polk-Lepson Research Group (2014). *National Professionalism Survey: career development report*. Center for Professional Excellence at York College of Pennsylvania, York, USA
6. *Statistika tržišta rada – otvoreni podaci*. Dostupno na: <https://www.hzz.hr/statistika/>
7. *Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and labour status (NEET rates)*. Dostupno na: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=edat_lfse_20
8. Vidović, D. (2019). *Social enterprises and their ecosystems in Europe: Country report Croatia*. Publications Office of the European Union, Luxembourg
9. Zloković, J. i Polić, P. (2013). *Izazovi implementacije modela učenja zalaganjem u zajednici – primjer kolegija 'Obitelj i prevencija asocijalnih oblika ponašanja*. *Život i škola* 59 (29), 102-122

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

KONTAKTI:

Ured: Brnaze 410, 21230 Sinj

Tel: +385 95 5765960

e-pošta: socialbiz@cerura.hr; d.ruralis@gmail.com

Internet stranica: www.socialbiz.cerura.hr

Više informacija o EU fondovima na: www.strukturnifondovi.hr i www.esf.hr

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054